

ÁLLATVÉDELEM

Az Országos Állatvédő Egyesület tagjai és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozott egyesületek tagjai külön előfizetés nélkül, ... tagdíjuk fejében kapják .....

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET” ÉS A „MAGYARORSZÁGI
≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ”-NEK KÖZLÖNYE ≡
BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCA 11—13. SZ. TELEFON 85—12

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel ..... kérjük is .....
Megjelenik egyszer havonként
Előfizetési ára 1 évre 2 korona

TARTALOM: Látogatásom Berlepsch János báró madárvédő telepein. — A lovak védelméről. — Bujdosó madarak-e a fecskék? — *Egyesületi és szövetkezeti hírek:* Az „Országos Állatvédő Egyesület” választmányi és a „Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetsége” végrehajtó bizottsági ülése. — Új tagok. — Állatvédelmi falragaszok. — *Szemle:* A fák megvédése. — A ló és az automobil. — A vivisektió és a százsországi pénzügyminiszterium. — Visszafelé haladás. — *Irodalom:* A természet védelme. — *Állatvédelem általában:* Állatok itatása vasuton, szállítás közben. — Az állatkisérők díjmentes utazása. — A konstantinápolyi kutyák. — Orvosság beöntés. — A karakul, másképp persa prém. — *Madárvédelem:* Cinkefészkek biztosítása veréb és macska ellen. — A mesterséges fészekodu helye. — Madárvédelem. — „Madarak és Fák napja” jelentések. — *Állatok világa:* Fűrj eső. — Szivverések száma percenként. — Madarak a kéményben. — A chinchilla kiveszőben van. — A drótnélküli táviró hatása a postagalambokra. — A galamb és repülése. — *Hírek:* Személyi hírek. — Megtisztelés. — Kitüntetés. — Az Országos Ifjúsági Madárvédő Liga. — A Chantecler szerzője és az állatvédelem. — A soproni állatvédő egyesület. — *Különlélek:* Fel-szólalások lókinzások tárgyában. — A kutya-adó Berlinben. — Az állatszeldítés. — Vivisekcióellenes tilalom.

Látogatásom Berlepsch János báró madárvédő telepein.

Irla: Chernel István.

(Két közlemény.)

II. A kertből kilépve, a Seebach folyócska mentén álló visszanyesett nyár- és fűzfásorokon némileg elütő madárvilág fogad. Itt költenek — vagy 20 párban — a nálunk csak telente mutatkozó *fenyves rigók*, a víz-folyás mellett pedig a *csaláncsucscsal* (*Pratincola rubetra*) találkozunk s gyönyörködhetünk az énekes nádi poszáta (*Acrocephalus palustris*) változatos, más madarak hangjait is utánzó dalában. Elérjük ezután a birtokon szétszórt kisebb-nagyobb, összesen mintegy 30 holdnyi területet elfoglaló madárvédő-sűrűségeket. A legrégibb immár három évtizeddel ezelőtt ültetett, az újabbak különböző évekből származnak s így tanulságos képét nyújtják az ültetvények fejlődésének és kezelésük különböző mozzanatainak is. A legfiatalabb ültetések drótháló-kerítéssel szegve védik a csemetéket a hivatlan látogatók ellen, mely különben utóbb is addig, míg a sűrűséget körülvevő hármás sorban ültetett vadrózsasövény felnövekszik, hathatós védelmet nyújt a bokrozatokban költő madaraknak. Futólagosan nézve, mindezek a bokrosok a mi vadtenyésző területeinken található „remizekhez” hasonlítanak; tüzetesebb vizsgál-gatás után azonban nyomban észrevesszük, hogy *Berlepsch báró* céltudatosan ültette a különböző fákat és bokrokat, megfelelő elrendezésben és a fajok mennyiségében bizonyos arányokat betartva úgy, amint hosszú évek tapasztalatainak okulva, a madarak életviszonyainak leg-

alkalmasabbnak találta. Egy vizet levezető árok mentén a többi madárvédő-sűrűségtől némileg elütő, $\frac{1}{2}$ km. hosszú fenyő-sövényt látunk, mely eredetileg 3 sor fából állott, de a középső sort idővel kivágták úgy, hogy a sövény közepén valóságos alagut keletkezett, melyben — kivált télen — nemcsak a madarak, hanem a vadak is kitűnő védelmet találhatnak s amelyben földi etetők a legcélszerűbben rendezhetők be. Ennek a sövénynek egyes részeit 4—6 évenként lenyesik, de csak a vezérhajtásokat, minek következtében pompásan elsűrűsödik. A sövény mellett bizonyos távolságban madárberkenyefák és fűzfák állanak, előbbiek bogyoí a rigóféléknek nyújtanak táplálékot ős idején, utóbbiak pedig megcsonkítva elsűrűsödő koronájukkal alkalmas fészkelő helyül szolgálnak némely fajoknak. Fásorok vagy ilyen élő sövények kapcsolják egybe a legtöbbször madárvédő-sűrűséget, hogy a madaraknak ne kelljen nagyobb szabad területeken átrepülniök, hanem módjuk legyen arra, hogy védetten érhessék el az egymástól messzebb eső bokorcsoportozatokat s ha esetleg mégis kimerészkednének a nyílt térségre, ellenség közeledtére mihamarabb visszamenekülhessenek a lombok közé.

Való igaz, hogy amit itt Seebachban láttam, az olyan zsufoltsága a madaraknak, minőhöz fogható csakis a mi Dunánk ősligeteiben meg Hanság némely részeiben találtam úgy 20—25 évvel azelőtt. 1904-ben levélhullás után a legrégibb 8 méter széles és 212 m. hosszú ültetvényben 85 fészek találkozott, 1906-ban pedig ugyanott 103 m. hosszúságú részletben 73 fészek, tehát $1\frac{1}{2}$ méterre esett 1 fészek. Az idén *Berlepsch báró* állítása szerint általában megcsappant valamelyest a madarak száma, amit ő a megfelelő élelem meg-

fogyatkozásának tulajdonit. Határozottan állította, hogy a régebben alkotott madárvédő-berendezkedések táján a gyümölcsstermés évek óta egyformán jól sikerül s a vidéken előforduló hernyójárások idején sem szenvedtek fái a csapástól. Sőt mióta a környék lakói szintén alkalmazták fészekodvakat kertjeikben, ők sem panaszkodnak rovarkárról!

Nagyon elmés módon járt el *Berlepsz báró*, hogy a népet szomszédságában a mesterséges fészekodvak kifüggesztésére bírja. Nem nagy hangon, dobszóval hirdette ez odvak célszerűségét, hanem inkább bizonyos titkolódzással, szándékának rejtegetésével irányította reájuk a figyelmet. Mintha azon iparkodnék, hogy a dolgot el ne lessék a szomszédok és hasznát egyedül ő és senki más ne lássa. A nép lélektanának ez éles ismeretén alapuló eljárással azután elérte, hogy szomszédaiban feltámadt a kíváncsiság, ők is kezdtek gondolkodni, majd cselekedni, azt tartván: „a báró bizonyosan azért palástoltatja és őri titkát, hogy csak neki legyen jó gyümölcsstermése — hát majd megmutatjuk, hogy mi is megcselekedhetjük, amit ő”. És széltében mind több odut aggattak ki, diadalmaskodva, hogy a féltett eljárást átvették a bárótól, minden rejtegetése ellenére.

Megtekintve a telep minden részét, végül egy tisztán fenyvesből álló erdőrészletet látogattunk meg, ahol a vörös vércse és az erdei fülesbagoly is fészkel. Nagyon érdekelt, hogy e két madárfaj vajjon mivel táplálkozik itt e madárbőségben? Megvizsgálva a fészkeik alatt heverő köpeteket, meglepetésünkre merőben egérszört és csontot találtunk bennük, ami erős bizonyossággal vádolt ragadozók legfőlegb csak nagy szűkségben nyulnak az apró madárhoz, rendesen azonban kivált egerekkel élnek; máskülönbén éppen itt, hol valósággal duskálhatnak a madarakban, semmiesetre sem táplálkozhatnak az aránylag nehezebben kerítendő és számban is kevesebb egérrel.

Esteledett már, mikor *Berlepsz János báró* hasonló nevű s ugyancsak Seebachon birtokos unokabátyának, egykoron kereskedelemügyi miniszternek vagy 10 hektári nagyságú remek gyümölcsösébe értünk, melyben a fészekodvak mellett a teljesen modern berendezésű, okszerűen kezelt tyukászat kapta meg érdeklődésünket. A tulajdonos tömör előadásban ismertette előttünk gazdaságának ez ágát és jövedelmezőségét, azután elragadóan szép angol kertjébe vezetett, melynek közepén, magaslaton emelkedve, szebbnél-szebb diszfák közül tekint az alatta fekvő tóra az angol modorban épült gyönyörű kastélya. Pompás vacsorát szolgáltak fel számunkra a kastély tornácán s késő éjjelig a legkedélyesebb hangulatban, tanulságos társalgás közt fejeztük be a napot.

Másnap reggel azután felrándultunk a már említett „Kammerforst“ nevű erdőbe, melynek széléről *Berlepsz báró* barátságos vadászkastélya pillant le a sikságba. Tölgyesek, gyönyörű bükk- és fenyőrészletekkel váltakoznak itt egymással s helyenként kísérletképpen meghonosított külföldi fák nagyobb csoportjait is látjuk, így a *japáni vörös fenyőt* (*Larix leptolepis*) és a

Douglas-fenyőt (*Pseudotsuga Douglasi*). Az erdőben mindössze vagy 3000 db mesterséges fészekodu függ; átlagosan 90%-a az odvaknak lakott. Leginkább a szén-, kék-, barát-, fenyves és búbos cinege, zöld és szürke küllő, nagy és középső fakopáncs, csuszka, kerti rozsdafarku, fakuszó, kormos légykapó és seregély költ e mesterséges alkalmatosságokban. A vadász-kastély körül a házi rozsdafarku, barázda billegető, ökörszem és szürke légykapó is tanyázik. Itt-ott etető-készülékek és kunyhók állanak, hogy télvíz idején a madárság állandóan terített asztalra találjon. Azonkívül több helyt „kísérleti állomások“ is vannak az erdőben, amiket tapasztalatainak öregbítése végett létesített *Berlepsz báró*. Egy ilyen állomáson pl. alig egy méternyi távolságban egymástól 4 fészekodu függött, még pedig fatörzsből A és B mintájú, azonkívül egy kisebb és egy nagyobb cserépodu, melyeket ápr. 15-ke után helyeztek el. A faoduk egyikében szén-, a másikban kék cinege fészkel, a cserépoduk ellenben üresek maradtak, ami arra vall, hogy a természetes odukhoz inkább hasonlókat szivesebben foglalják el a madarak. Sokfelé azonban a cserépodukban is találtunk fészkeket, a többek közt a kormos légykapóét is. Egy oduban a *mogyorós pelét* találtuk megtelepedve, mely tehát itt — ahol verebek nincsenek — az egerek mellett az egyedüli bitorlója az odvaknak, noha persze ritkaságánál fogva nem sok madárpárocskát szorít el a lakástól.

Az erdő mélyében járva, hatalmas zivatar lepett meg s a szakadó zápor ellen csak úgy védekezhettünk, hogy rohanvást futottunk a legközelebb eső etető házikóhoz, melynek asztalkáját kiemelve, a biztos tető alatt megvártuk az égháboru elvonulását és elég szárazon térhettünk vissza a vadász-kastélyba, melynek szép kilátást nyújtó, tágas tornácán izletes vacsora mellett pihentük ki élvezetes kirándulásunk fáradalmait. Időközben megérkeztek a tartományi elnök és tanácsos, valamint *Berlepsz báró* unokabátyja, kikkel még jó ideig elbeszélgettünk tapasztalatainkról és a Magyarországon eddig elért madárvédelmi eredményekről s csak éjfél tájt érkeztünk vissza Mühlhausenbe. A következő nap délutánján — a többi kongresszusi tagok elutazván — *Berlepsz báró* minket magyarokat — Csörgeyt és engem — még egyszer kivitt Seebachba, hogy szép nyugodtan pár órát töltsünk madaras kertjében s személyre vehessük, ami esetleg elkerülte volna figyelmünket. Tüzetesen megtekintettük ekkor az irodát is, gyönyörködtünk a kertben szabadon repkedő és fészkelő *kanári madarakon* és *kacagó galambokon* s este vissza-kocsizva Mühlhausenbe, megtanácskoztunk *Berlepsz báróval* egyet-mást, kivált a jövőerdőben követendő madárvédelmi eljárásokat és kísérleteket illetőleg, jun. 10-én azután Frankfurton át kerülve haza utaztunk.

A lovak védelméről.

Ezen cimen e lapok 8. számában egy közlemény jelent meg, melyben a lovaknak szánandó, sőt kétségbejítő sorsa a tényeknek megfelelően oly hüen van leírva, hogy ahoz fűzni valót alig lehet találni. Igazán és találóan van ebben leszögezve, hogy a lovak nyomoruságos és

kinos életsorsának és végsorsának oka az emberek szivtelenségében, tudatlanságában és közömbösségében keresendő. Sajnos, erről szép fővárosunknak nemcsak külterületén, de belterületén is naponkint nem egyszer és tiszser, de tán ezerszer is meggyőződhetünk. Vessünk csak egy tekintetet hidaink, budai utaink és vasúti átjáróink forgalma, vagy a külterület anyaglerakodó helyei felé, mindenütt a lókinzásnak legmegdöbbentőbb és legkétségbejítőbb látványosságai nyílnak meg szemünk előtt.

Ha ezen állapotot javítani, segíteni és egyes eseteket megtorolni akarunk, ismét meggyőződünk az említett közlemény igazságáról, miszerint idevágó törvényeink hézagossága és enyhésége folytán az adott állapottal szemben tehetetlenül állunk. A közlemény értelmében várunk kell mindaddig, míg az etikai főparancsok mellé oda nem iktatjuk a szivbe vésendő állatvédelem szükségességének általános főparancsát is. Ismét egy igazság, mert meg vagyok győződve én is, hogy az emberi brutalitás előbb megszűnni nem fog és a lovak védelmének ideális korszaka csak azután fog virradni.

Kérdezni lehet: mikor fog bekövetkezni ezen állapot? félek, hogy generációk szükségesek ahhoz, hogy népeink összes rétegeit áthassa az állatvédelem szükségessége. A tudást fejleszteni könnyebb, mint a szivbeli jóságot, mely természeti hajlamot igényel és ennél fogva csak lassan szaporodik. Azt hiszem, hogy ezen ideális állapot bekövetkeztét bevárunk *nem kell és nem is lehet*, hanem törekednünk kell a mostani állapotot oly jól és gyorsan segíteni, amint azt erőnk és tudásunk megengedi.

Ezen célból következő eljárást vagyok bátor javasolni:

Hivjon egybe az országos állatvédő-egyesület és a magyarországi állatvédő-egyesületek szövetsége egy értekezletet, melyhez meghívandó volna elsősorban a belügyminiszterium mérvadó osztálya és az államrendőrség, melyen tárgyalandók és megállapítandók volnának azon intézkedések, melyeket a hatóságok és intéző körök a lovak védelme tekintetében tenni képesek és hajlandók.

Ezen javaslatom indokolásául megemlítem, miszerint ilyen intézkedések találhatók ugy a keleten, mint a nyugaton, miért is hiszem, hogy hasonló intézkedések nálunk is tehetők. Oroszországban pl. éppen állatvédelmi szempontból egyáltalában nincsen megengedve, hogy a kocsis lovát üsse és ebből kifolyólag ostort egy kocsisnak sem szabad magával vinnie, avagy használnia és az ez ellen vétők súlyosan lesznek büntetve. Nálunk nagyon gyakran egy kocsis két ostort visz magával, hogyha az egyik törik, szakad, a másik kéznél legyen. Ausztriában, Német- és Franciaországban meg van tiltva, hogy kocsis, avagy kísérője megrakott kocsin foglaljon helyet. Nálunk sok esetben a megrakott kocsin egész társaságot látni, mely vígadva gyönyörködik, hogy kocsisuk lovait titlegelve vágatban hajt.

Kevés műveltséggel rendelkező lótartó vagy kocsis azon nézete alapján, hogy ő lovával tehet amit akar, azt hiszi, miszerint lovainak kinzása ellen beleszólása senkinek nincsen. Ezen tévedést ki kell küszöbölni,

amit azonban csak úgy lehet elérni, ha elsősorban a hatóságok közegei szólnak fel ilyen esetben, mert egy magányos felszólaló még legudvariasabb kérései dacára is csak pórul jár.

Nemcsak a kinzó kocsis, de a kinzott állat tartója büntetendő meg lehetőleg pénzbírság kizárásával; ismétlődő esetben a kocsisnak hajtási engedélye volna hosszabb időre vagy végképpen megvonandó.

A kocsisok kiképzéséhez egy egyszerű és rövid tanfolyam volna létesítendő, mint ahogy ezt Párisban találjuk és csak ezen tanfolyam sikeres elvégzése után volnának a hajtási engedélyek kiadandók.

Messze menne és céltalan volna felsorolni mindazon üdvös intézkedést, melyet sürgősen életbe léptetni kellene, hogy a lovak védelmét és ezzel együtt fővárosunk és országunk kulturális állapotát lényegesen fejleszteni lehessen, de nézetem az, hogy hatóságaink és közintézetek támogatása nélkül azokat megvalósítani nem lehet.

Ismétlem tehát javaslatomat, melynek támogatásához valamennyi rokonérzelmű felebarátomat felkérem.

Láng Gusztáv.

*

A t. cikkirő kétségtelenül igen figyelemre méltó javaslatot tesz s én nem kétlem, hogy azt az O. Á. V. E. választmánya magáévá teszi. Igaz ugyan, hogy tételes törvényünk máris van általában az állatkinzás ellen (Büntető törvény 86. §.) s a fővárosi lóhasználásra s közlekedésre nézve több rendelet létezik (1896—470. sz.; 1884—523. sz.; 1893—578. sz.; 1900—19.469. sz.; 1895—35.251. sz.; 1898—27.449 sz.; 1908—8374 sz.; 1908—39.872. sz.) felfogásom szerint a baj csak az, hogy a végrehajtás ellenőrzése nem eléggé kiterjedt s hogy idevágó országos rendeletünk nincs. Az orsz. állatvédő-egyesület ily országos szabályrendelet-tervezetet már évek előtt benyújtott az illetékes legmagasabb fórumhoz, de siker nélkül. Most tervben van az állategészségügy rendezéséről szóló fennálló törvénynek a módosítása, abba fel lehetne venni (s javasolva is van a felvétel) az „állatvédelem“ tételt amugy „per tangem“ s akkor meg volna adva a lehetőség arra, hogy egy országos állatvédelmi rendelet kibocsáttassék.

Részemről indokoltnak tartom, hogy a székesfővárosi idevágó szétszórt, jó rendeletek egyesíttessenek, kiegészíttessenek és ilyformában jogerőre emeltessenek s úgy gondolom, ez volna tulajdonképpen a teendő, ami a t. cikkirő ur javaslatának is megfelelne.

Monostori Károly.

Bujdosó madarak-e a fecskék?

Kezembe akadt az 1790. évi (Komáromban megjelent) „*Mindenes gyűjtemény III. negyede*“, melyben „a bujdosó madarakról, nevezetesen a fetskékről“ című cikkben van felvetve az a kérdés: „Vallyon a fetskék a bujdosó madarak közé tartoznak-e, vagy pedig vallyon nem fagynak-e meg télben, mint némely négy lábú állatok, p. o. a havasi egér, vagy murmutér és sok bogarak...“

Az ornithologia mai előre haladása mellett valóban érdekes lehet az a felfogás, mely ezelőtt több mint egy századdal uralkodott a fecskék telelésére vonatkozólag.

A régi könyv szerint némelyek a „bujdosó madarak” közé számítják a fecskéket s állításukat az utazók tapasztalásából akarják erősíteni. Nevezetesen: *Willughby* tudós ánglius azt írja *Ornitholog. L. II., c. 3.*, hogy a fecskék Egyiptomba s Szerecsenországba bujdosnak tőlünk. Mikor Columbus Amerikába másodszor utazott, októbernek 24. napján, tíz nappal azelőtt, hogy ő Dominico-szigetére ért, látta, hogy az ő hajójához egy európai fecskéhez hasonló fecske közeledett. Ő utána sok tengeren járók láttak utjokban fecskéket. Az 1765. esztendőben a *Penthierre-Companie* hajóját az afrikai partok és *Viride Promontorium* közt levő tengeren a fecskék egészen ellepték, amelyek az európaiakhoz hasonlóak voltak. *Adamson* írta *Büffonnak*, hogy míg ő Senegálban sok ideig mulatott, ott gyakran látott az európai fecskékhöz hasonlókat, melyek akkor szoktak ott megjelenni, mikor Franciaországból elmennek, tavasszal pedig Senegált otthagyják, de ezek ott sem fészkeket nem raknak, sem nem költenek, hanem csak kevés ideig mulatnak, aztán tovább mennek. *Pater Kirchner* azt mondja, hogy a moreai lakosok bizonyítják, hogy Egyiptomból és Libiából Európába a gólyákkal együtt sok fecske is utaznak. A szorgalmas vizsgálódók erősítik, hogy a fecskék szeptember 29-ike felé indulnak el Angliából. A hely, ahonnan elindulnak s ahol összegyűlnek, a *Suffolki tartományban van, Jarmuth és Oxford közt, hol a házak, templomok és tornyok tetején összesereglenek és ha ellenkező szél fúj, néhány napig várakoznak, ha pedig jó szelek kezdenek lenni, éjszaka utnak indulnak, úgy hogy reggel közülök egyet sem lehet látni. Kolbe* azt írja, hogy a Jöreménység hegyénél egész esztendőn át, de kivált télen elég fecskét láthatni, tehát ott sok utazó fecskének kell lenni. *Fischer*, aki a természetnek ezt a részét úgy igyekezett világosságra hozni, hogy néhány fecskének, melyek az ő házában keltek, cernát kötött a lábukra, a következő esztendőben visszatértek házához.

Mások oly sok példáját adják a víz fenekéről kihuzott fecskéknak, hogy azokat nem lehet mind kiteménynek tartani. *Kollinson* említi (*Philosoph. Trans. Vol. L. III. Art. 24. p. 101.*), hogy neki egy barátja írta, hogy ő *Bazelben* március havában látta, mikor a gyermekek a *Reims* vizéből sok fecskét vontak ki, melyek közül ő egyet felélesztett a kebelében s azután elrepült. *Ettmüller* tudós német orvos azt írja: Láttam egy gyékényes halastóban a jég alatt, amint egy vékányi nagyságu összecsomózott fecskéket, melyek úgy tetszettek, mintha meghaltak volna, de a vér még mozgott bennök. Hasonlóképen ír *Olaus Magnus*, upsalai érsek: Az északi vizekből — ugymond — a halászok gyakran sok fecskéket huznak ki, melyek őszkezdettel csomónként összeragadoznak, mikor a gyékényes vizek fenekére leszállanak, — még pedig úgy ragadnak össze, hogy egyiknek szája, lába és szárnya a másikéhoz érjen, — az ilyen fagyos fecskék

a halászok által felmelegítettén, elrepülnek, de nem messze. (*Olaus Magnus Lib. 19., 29.*) *Kolas* egy igen tudós ember és az ilyen dolgoknak szorgalmas vizsgálója, 1712-ben az angol királyi tudós társaságnak új próbával megmutatta, hogy a fecskék télre a víz alá veszik magukat. Azt mondja: Láttam, amint az északi tartományokban téli időben a halászok a jégen lyukakat vágnak, a hálót azokon a vízbe vetik; magam is jelen voltam egy ilyen halászatkor, a *Samrod* tóból 16 fecskét vontam ki a jég alól, a *Rosmáli tóban* pedig harmincat találtam. Ugyanez a tudós írja, hogy *Slebitténél*, *Dona gróf kastélya* mellett látott két fecskét, melyek a víz alól éppen akkor jöttek fel, melyek nedvesek lévén, erőtelen szárnyaikat leeresztették s alig állhattak lábaikon. Azt is tapasztalta ez a tudós, hogy a fecskék, mikor tavasszal megjelennek, néhány napig nedvesek szoktak lenni.

Ha ezen két egymással ellenkező tapasztalatokat egybevetjük, — mondja tovább a régi könyv, — azt lehet belőlük kihoznunk, hogy némely fecskék tőlünk télre melegebb tartományokba mennek, mások pedig itt maradnak s megfagynak, mignem tavasszal sokan közülük újra felelevenednek. Mi legyen pedig az oka, hogy némely fecskék a többiekkel miért nem mennek el, azt bizonyosan nem lehet meghatározni. Sok fecskéken megesik, hogy valaki az ő fészkeket elrontja, tojásaikat elszedi, az ilyenek azt az időt, melyben nekik költeni kellett volna, kénytelenek új fészkek csinálására fordítani. Amely fiakat ők későn költenek, azok még nem elég erősek, hogy oly hosszú utra a többiekkel elindulnának. Talán a gyengéknek anyjaik nagyobb szeretettel viseltetvén a maguk fiaikhoz, mint az elmenő idegen fecskékhöz, későbbek azoktól elmaradni, mint még erőtelen fiaikat segítség nélkül hagyni. Azért a maguk familiájukkal a hideget szenvedik mindaddig, míg kibírják. Mikor pedig a kemény idő beáll, fáknak üregeikbe, lyukakba, vizek fenekére s ahol még valami meleget és ennalvót találnak, magukat elrejtik, ott megfagynak s a tavaszi meleg által felelevenítettnek. — — —

Ezeket mondja a régi könyv a fecskékről.

Mit szólnak hozzá a mostani ornithologusok?

Igazán kíváncsatos lenne, hogy hozzájáruljon s megmagyarázzák, mi alapja lehetett annak a száz év előtti felfogásnak.

K. Nagy Sándor.

Egyesületi és szövetségi hírek.

Az „Országos Állatvédő Egyesület” választmányi és a „Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetsége” végrehajtó bizottsági ülése.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett az „Országos Állatvédő Egyesület” választmányi és a „M. Á. E. Sz.” végrehajtó bizottságának 1910. szeptember 26-ikán tartott üléséről. Jelen vannak dr. Lendl Adolf elnöke alatt Grimm Gusztáv, K. Nagy Sándor tb. elnökök, Monostori Károly főtitkár, Häsler Károly tb. titkár, Grimm Gusztávné, özv. Kolozsváry Károlyné,

özv. dr. König Henrikné, Krizbay Mária, Monostori Margit, özv. Schmidt Miklósné, Benkes Ferencné, Borbély Vidor, Fein Dávid, dr. Jellinek Ede, dr. Mariska István, Selymessy Ferenc vál. tagok, Fölker Józsefné, Monostori Ágnes, dr. Fromm Géza, Grosz Alfréd alapító tagok, Fodor Árpád rendes tag. Kimentette magát marosi Máday Izidor ny. min. tanácsos, elnök, Marosi József, mint az esztergomi és dr. Kováts Lajos, mint a pozsonyi állatvédő egyesület küldötte, Mihályi Perco Vladika, Fülel Sz. Lajos és Kakass Kálmán vál. tagok.

Elnöklő az ülést megnyitva, ezen jegyzőkönyv vezetésére Hänsler Károlyt — hitelesítésére Borbély Vidor és Fein Dávidot kéri fel.

1. Elnöklő megemlékezik arról, hogy Ő Felsege Monostori Károly tanár főtitkárt királyi tanácsosi címmel tüntette ki, ami alkalom arra, hogy a t. választmány a nagyérdemű főtitkárt melegen üdvözölje, bemutatja még elnöknek távolmaradását kimentő sürgönyét, melyben az elnök ugyancsak a főtitkárt kitüntetésé alkalomával üdvözli.

A választmány, midőn a főtitkárt királyi kitüntetésé alkalomával melegen üdvözli, ezt egyben jegyzőkönyvbe iktatja.

Az ünnepelt főtitkár a választmány ezen figyeleméért köszönetet mond.

2. T. titkár bemutatja a folyó évi február hó 19-ikén tartott választmányi ülés jegyzőkönyvét, amikor legutoljára lettek érdemleges jelentések a t. választmányának bemutatva.

A választmány ezen jegyzőkönyv tartalmát a hitelesítő aláírások alapján tudomásul veszi.

3. Főtitkár előadja az egyesületnek folyó évi február hó 19-ikétől máig kifejtett működéséről szóló jelentését.

Ezt kivonatossan a következőkben adjuk:

T. választmány! A folyó év február havában tartott választmányi ülés óta lefolyt idő alatti működésünkről és az egyesületünk s szövetségünk körében felmerült fontosabb eseményekről van szerencsém a következőkben jelentést tenni.

Annak a nagygyűlési határozatnak, hogy az ornithologiai központ kebelében szervezendő madárvédelmi tanfolyamok rendezésére a földmivelésügyi miniszterium felkéressék, eleget tettünk. Tekintettel arra, hogy az ornithologiai központ jelenleg nincs e célra kellőleg berendezve és felszerelve, a miniszter ur kérelmünket csak később fogja további megfontolás tárgyává tenni. (Tudomásul vétetik.)

A volt és a jelenlegi kultusz- és földmivelésügyi miniszter uraknak a közgyűlési határozathoz képest a köszönő-, illetőleg üdvözlőiratok elküldettek és azokra megleghangu válaszok érkeztek.

A t. választmány utólagos jóváhagyásának reményében kieszközöltük, hogy Chernel István alelnök tagunk az V. nemzetközi kongresszusra Berlinbe kiküldessék. Chernel ur és Csörgei Titusz ur tagunk előadásokat tartottak a kongresszuson s előbbi tagunk kiküldetéséről hivatalos lapunkban beszámolt. (Helyeslés.)

A madárvédelem tárgyában elfoglalt álláspontun-

kat — felmerült incidens, t. i. megtámadtatás folytán — körlevélben adtuk tudtára a szövetségbe tartozó egyesületeknek.

Felkértük körlevélben az ország valamennyi tanfelügyelőjét, a „Madarak és Fák napja“ megünnepléséről szóló tanítói jelentések beküldésére. Ez ideig 963 ily jelentés érkezett. A beküldőknek kivétel nélkül írásban mondtunk köszönetet. Célba vevén e jelentések külön füzetbe való foglalását és kiadását, felkértük Fodor Árpád t. tagunkat azok feldolgozására. E munka folyamatban van. (Tudomásul szolgál.)

Az országos ifjúsági madárvédő ligának sikerült a lefolyt időben újabb 26,322 tagot megnyernünk. (Éljenzés.)

Kiadtuk 1909. évi működésünkről szóló „Évkönyv“-ünket, mely a szövetségbe tartozó vidéki egyesületek 1909. évi munkálkodását is feltünteti.

Kiadtuk 1911-re szóló gyermek naptárunkat s ennek terjesztése érdekében körlevelet intéztünk valamennyi főpapi hivatalhoz, hazai tanfelügyelőségekhez, városi törvényhatóságokhoz és mindegyik hazai állatvédő egyesülethez, továbbá az illetékes miniszteriumokhoz és más forumokhoz. (Helyeslés.)

A földmivelésügyi miniszterium felszólítása folytán véleményt adtunk egy madárvédelmi kihágás és a Flauber-féle fegyverek használatának szabályozása tárgyában. Kérésünk oda irányult, hogy a földmivelési miniszter ur, az érdekelt többi miniszterekkel egyetértőleg a Flauber-puskáknak használatát a lőfegyverekkel egyenlő alapon szabályozná, illetőleg korlátozná.

A „Madarak és Fák napja“ mikénti megünneplésére kiírt irodalmi pályázatra beérkezett 16 pályamű jelenleg az ornithologiai központ bírálata alatt áll s a végdöntés e tárgyban a közel jövőben megtörténik. (Tudomásul szolgál.)

Az „Országos Ifjúsági Madárvédő Liga“ mikénti szervezése tárgyában beérkezett 20 pályamű közül a bírálat 7 munkát talált figyelemre méltónak. Határozatunk e pályázat tekintetében az volt, hogy 20—20 K tiszteletdíj adatott a szerzőknek. A nem honoráltaknak a munkák köszönettel visszaküldettek. A díjazott munkák azonban olyannyira ellentmondók, hogy nem tartottuk célirányosnak azoknak egyszerű közzétételét, hanem elhatároztuk, hogy egy szűkebb értekezésben megállapodunk egyöntetű elvekben és esetleg ezek közrebocsátása mellett adjuk ki az egyébiránt érdemes munkákat. (Helyeslés.)

Állatmenedékházunkra vonatkozólag, melyben a lefolyt idő alatt 293 eb, 50 macska és 52 szárnyas állat nyert gondozást, jelentem, hogy a szomszédság panasszal élt a kerületi rendőrkapitányságnál, arra kérvén e forumot, hogy tekintettel a nagy zajra, amit az ebek okoznak, tiltsa meg ez állatoknak az udvaron való tartását s rendelje el azok állandó zár alá helyezését. A kapitányság és kérésnek helyt adott, a zárt-helyen való tartást elrendelte, sőt a gazdátlan ebeknek befogadását is eltiltotta.

Tekintettel arra, hogy egészséges állatoknak állandóan zárt helyen tartása ellenkezik az állatvédelem legemlékező követelményével is, egyesületünk felebbe-

zessel élt ez ítélet ellen, a kerületi előjáróság azonban jóváhagyta a rendőrkapitányi határozatot, avval a változtatással, hogy gazdátlan ebek felvehetését megengedte. Önként érthető, hogy az imént jelzett okból ez ítéletbe se nyugodhattunk bele s felebbeztünk a székesfővárosi közigazgatási bizottsághoz. Eként ez ügy végleges döntés alatt áll jelenleg s eredményéről csak a jövő választmányi ülésen számolhatok be.

Jelentem, hogy mentőkocsink a lefolyt idő alatt 63-szor tett szolgálatot, állatvédelmi kihágásokban pedig felügyelő-titkárunk és alkalmazásban volt állatvédő örünk 310 alkalommal járt el és tett feljelentést.

Szóbahozott örünk állását a napokban váratlanul elhagyván, ez állás betöltése tárgyában talán szives lesz a tisztelt választmány az elnökséget megbízni. (Megbizatik.)

Jelentem, hogy a Szövetségbe tartozó vidéki egyesületek száma 27. A lefolyt időben beszámoltak működésükről a kolozsvári, soproni (ez többször is), a sárosvármegyei, a nagyvárad, a szentgotthárdi (ez többször is), a temesvári, a pápai s a czellőmölki egyesületek. Felterjesztést intézett a földmivelésügyi miniszteriumhoz a Flaubert-féle fegyverek megadóztatása tárgyában az eperjesi egyesület. E felterjesztéshez pártfogoló véleményt adtunk.

Változás állott be a szentgotthárdi egyesület tisztikarában annyiban, hogy érdemes elnökét, Fodor Árpád tanár urat a kultuszminiszter ur Budapestre áthelyezvén, az elnöki állás ott az ideai közgyűléskor megüresedik. Egyelőre ideiglenesen Pum Károly alelnök bízott meg az ügyvitellel.

A szövetséget a lefolyt időben az a súlyos vesztesség érte, hogy a soproni egyesület védnöke, herceg Esterházy Miklósné meghalt. Egyesületünk a szövetség nevében is fájdalmas részvétének adott kifejezést e szomorú alkalomból.

A Fodor Árpád urra vonatkozó s imént jelzett kitüntetésen kívül Máday Izidor ur elnökünket érte az a megtiszteltetés, hogy több hazai vidéki egyesület disztagjává választotta, Monostori Károlynak, egyesületünk főtitkárának pedig, amint azt az elnök ur már említette, a király Ő Felsége a királyi tanácsosi címet adományozta, az állatorvosi szakoktatás és irodalom terén szerzett érdemei elismerésül. (Éljenzés.)

Egyebekre nézve utalom a t. választmányt a pénztáros és felügyelő jelentésére s tisztelettel kérem, hogy ezen titkári jelentésemet tudomásul venni méltóztassék.

A választmány a jelentést tudomásul veszi s a jegyzőkönyvhez való csatolását elrendeli.

4. Tb. titkár előterjeszti pénztári jelentését. Ez áll a 93,929 kor. 81 fillért kitevő vagyonszámleírásból s a folyó évi február 19-től máig terjedő, 13,098 korona 54 fillér bevétel, 12,532 korona 61 fillér kiadást és 565 korona 93 fillér egyenleget feltüntető pénzforgalmi kimutatásból.

A választmány a pénztári jelentést tudomásul veszi és az ezt képező 2 db kéziratot a jegyzőkönyvhez fűzendőnek mondja ki.

5. Tb. titkár előadja a felügyelői jelentést, mely

hét hónapnál hosszabb időszakban, 161 munkanapon teljesített 310 eljárásról számol be.

Tudomásul vétetik. A kézirat a jegyzőkönyvhez csatolandó.

6. Tb. titkár beszámol még a mai napon mutatkozó taglétszámról szóló lajstromról. Ez 176 alapító tagot és, 32 új belépőnek, valamint 92 tag elkerülhetlen törlésének figyelembe vételével, 1280 rendes tagot tüntet fel.

A választmány ezt is tudomásul véve, a kéziratot a jegyzőkönyvhez fűzeti.

7. Elnöklő ismerteti a Bizony Emil-féle peres örökösödési ügy mai állását, főleg azon körülményt, hogy Hosszufalussy Ákos a B. E. végrendeletét megtámadólag egyesületünk ellen rendes pert indítva, erre vonatkozó keresetét ügyvédje útján a miskolci királyi törvényszéknél beadta. Ügyészünk most készíti el az ezen keresetre vonatkozó elleníratot. Kéri a t. választmányt, hogy a per folyamán szükségesnek mutatkozó intézkedések megtételére bizza meg a folyó évi március 2-ikán tartott választmányi ülésben megválasztott bizottságot.

A vál., amidőn a B. E.-féle örökösödési ügy mai stádiumát tudomásul veszi, a per lefolytatása közben felmerülő teendőkre nézve ezen ügy külön bizottságot jelhatalommal ruhazza fel. Az elkerülhetetlen pénzkidadások utalványozására, habár az 1910. évi költségvetésben ilyen fedezetről gondoskodni nem lehetett, a készpénzkészlet erejéig és belátásához képest az elnököt hatalmazza fel, dr. Németh Imre ügyészt, ezen per meghatalmazott ügyvédjét pedig felkéri arra, hogy a per vitelénél a legmesszebbmenő takarékoságot szíveskedjék szem előtt tartani, tekintettel, hogy kellő pénzfedezet nincsen és, hogy egyesületünk mint alperes ügyfél is közhasznú és jótékony célokat szolgáló intézmény marad.

8. Főtitkár ismerteti az Állatvédőház kitelepitésének kérdését. A t. vál. f. é. május 22-én tartott ülésében 4. számú határozatával ezen ügyre nézve szakbizottságot választott, mely bizottság az állatvédőház számára a IX., Gubacsi dűlőben lévő székesfővárosi állategészségügyi telep szomszédságában szemelt ki megfelelő telket, amelynek a mikénti átengedése a székesfővárosnál lesz még kérelmezendő. Az így felszabaduló Ernő-utcai ingatlanra nézve pedig a bizottságnak az a terve, hogy ennek a Mihalkovics-utca felőli fél telek része eladassék, az Ernő-utcai fél telken pedig építsen az egyesület IV-emeletes lakóházat, melyben az iroda és ülésterem is el volna helyezhető; mindez még kellőképpen előkészítve nem lévén, jelenleg csak elvi álláspont természetével bir.

A vál. ezen tárgyban a bizottság vázolt elvi álláspontját helyesnek tartja, érdemlegesen azonban akkor fog határozni, ha ez ügy kellőképpen előkészítve lesz.

9. Szeőke Béla indítványozza, hogy gazdátlan kutyákat ne fogadjon be az egyesület állatvédőházába, hanem utasítsa a közönséget, hogy az ily kutyákat adja át egyenesen a gypmesternek; szerinte a budapesti gypmester elég emberségesen bánik a reá bízott kutyákkal.

Főtitkár felvilágosítása után a vál. elhatározza, hogy a gazdátlan kutyákat továbbra is befogadja.

10. Özv. Schmidt Miklósné indítványozza, tétessék tanulmány tárgyává, miként lehetne a gazdátlan kutyákat az állatvédekházban kivégezni.

Főtitkár kijelenti, hogy indítványozó hölgy kívánságát hatósági rendelkezés tiltja, de az eredmény reményével lehetne ezen kérdéssel az állatvédekház kitelepi-tése után foglalkozni.

A vál. főtitkárnak ezen tárgyra vonatkozó felvilágosítását tudomásul veszi.

11. Szeőke Béla még indítványozza, hogy tartásra csak olyanoktól fogadjon az egyesület kutyákat, kik a tartásdíjat előre fizetik.

Főtitkár megjegyzi, hogy e kívánalomnak az egyesület vezetősége igyekszik a lehetőségig érvényt szerezni. A vál. ezt tudomásul veszi.

Több tárgy nem lévén, elnöklő az ülést bezárja.

Uj tagok. Alapító tagok: Szedő Gáspár papirnagykereskedő, 100 koronával. **Rendes tagok:** Neuländer K. testvérei, szabó cég, Fodor Árpád tanár, Kulcsár Gézáne, Bernárdt József mérnök, Romeiser László, keresk. akadémikus, Wolf Curt rajzoló.

Állatvédelmi falragaszok. A pozsonyi állatvédő egyesület dr. Kováts Lajos titkár által szerkesztett, állatvédelemre vonatkozó jeles mondásokat tartalmazó és „Védjük az állatokat“ című, szines falragaszokat állítatott elő több ezer példányban s ezeket Pozsonyban és az egyesület körébe tartozó más helyeken kifüggesztette. Ez egyik jó eszköz arra, hogy a közönség figyelmébe folyton ébren tartassék és az állatvédelmi eszmének és gyakorlatnak több-több híve nyeressék. Kövessék e példát, amennyire lehetséges a többi vidéki egyesületek is.

SZEMLE.

A fák megvédése. A „Soproni Napló“ szeptember hó 21-én megjelent számában, az ottani állatvédő egyesület főtitkárának tollából a következő sorok jelentek meg, amelyeket tisztelt tanítóinknak is becses figyelmükbe ajánljuk:

A Soproni Naplónak e hó 6-án megjelent és városunk szépítésére vonatkozó javaslatban előforduló következő szavakra: „Van nálunk állatvédő egyesület, de sajnos, még nincs favédő egyesület“, a következőket jegyezzük meg: A javaslat tisztelt írója nagyon csalatkozik, ha azt hiszi, hogy városunkban nincs favédő egyesület. Van ilyen mindenütt, mindazon községben, ahol az iskola megtartja évenként az elrendelt „Madarak és Fák Napját“.

Mindenütt az ifjuság képezi, még pedig alap-szabályok és tagsági díj fizetése nélkül, az egyesületet; elnöke a lelkes tanító. Felnőttek favédő egyesülete aligha volna képes a fákat jobban megvédeni. Felnőtt gonosztevőkkel szemben egyesület nem érhet célt, ott a hatóság keze szükséges.

Az állatvédő egyesület különben egyuttal madár-védő és favédő egyesület is. Az ő kezdeményezésének

köszönhető, hogy a földművelésügyi miniszter évekkel ezelőtt elrendelte, hogy hazánk összes nép- és elemi iskoláiban évenként megtartassék a „Madarak és Fák Napja“.

Ha hazánk összes tanítói, amint el is várható, ezen rendeletnek lelkiismeretesen megfelelnek, ha összes tanítóink az országos állatvédő egyesületnél Budapesten kapható utmutatás szerint megtartják évenként a madarak és fák napját, ha a szülők ezen jóra való oktatást otthon folytatják és nem járnak rossz példával elől, amely meghiusítja a tanító fáradozását, akkor szándékos bántalmazások riának fordulnának elő. A hatóságok dolga az ilyen kivételek esetén a durvalelkű tettes ellen a legnagyobb szigorral eljárni. Nincs tehát ok, az egyesületekkel elegendően megáldott városunkban egy újabb együletet alakítani.

Az állatvédő- és a szépítő egyesület együttes kezdeményezése folytán a soproni összes elemi fiúiskolák tanulói az idén kezdték meg Zügn Nándor városi erdőmester és Muck Endre erdőgondnok szives utasításai szerint, a harkai fensíkon lévő itató környékét befásítani. Ezen helyet, ahol a fák ültetését évenként folytatjuk, az állatvédő egyesület megfelelő felirattal ellátott táblával is megjelölte.

A ló és az automobil. A „D. L. Presse“ szerint a Németbirodalomra nézve, ahol pedig rendkívüli módon van elterjedve az automobil, ennek hátrányos befolyása a lótenyésztésre és lólétszámra általában nem mutatkozik, egyedül a luxuslovak tartása csökken kis mértékben s ez is kivált csak a nagy városokban és ami érdekes, a terüvontató lovak száma növekszik, dacára annak, hogy a fuvarozásra használt nagy hordképességű automobilmek száma is hág. Érdekes még az idevágó tanulmányból, hogy az automobilal, a holt motorral való versenyzése az élő motornak, ez utóbbinak (a ónak) jelentékeny javulását idézte elő. Mig a holt motorok a jelenleginél jóval olcsóbbá nem válnak, a terüvontató állatok számában nagyobb apadástól tartani a tanulmánytevő szerint annál kevésbé lehet, mivel ma már azok is, kik részint emberi erővel, részint kutyával helyettesítették a ló munkáját, mindinkább áttérnek ez erőkre az élő ló erejével való pótlására.

Mo.

A vivisectió és a szászországi pénzügyminiszterium. Egy valóban különös esetről értesültünk a német szakfolyóiratok utján. A „Neue Leipziger Tierschutz-Verein“ valamely jótevő után hagyományban részesült. A pénzügyi hatóság 10% adót vetett ki. Az egyesület az ügyet a pénzügyminiszterhez felebbezte és azzal érvelt, hogy mint közhasznu egyesületnek a fennálló törvény szerint csak 5% illetékadót kell fizetni. A miniszterium azt a valóban különösnek mondható végzést hozta, hogy az egyesület nem tekinthető egészen (im ganzen Umfange) közhasznunak, mert a vivisectió ellen küzd, mely az emberiség javát célozza. Nem szükséges a vivisectió eltörléséért küzdő állatvédők mellé állani, midőn ugy találjuk, hogy egy állatvédő egyesülettől, mely mindig az erkölcsi színvonal emelését, tehát az emberiség leg-főbb javát célozza, nem lehet megtagadni a közhasznu jellegét csak azért, mert programjában a vivisectió

ellen való küzdelem is előfordul. Eltekintve a vivisectio kérdésének érdemleges oldalától, a miniszterium végzése a vélemény szabadságra ütközőnek is minősíthető.

Visszafelé haladás. Cuba köztársaság törvényhozása mult évi július havában egy törvényt alkotott, melynek értelmében a kakasviadatok rendezése az egész országban mindenütt meg van engedve. Az „American Humane Association” egy igen éles hangon tartott tiltakozással fordult Cuba elnökéhez. Ennek a lépésnek volt-e eredménye, arról nincs tudomásunk.

—d—

IRODALOM.

A természet védelme. A német birodalomban tudvalevőleg szövetség alakult az állat- és növényvilág s általában a természet szépségeinek, ritkaságainak, emlékeinek fentartására s illetőleg megmentésére. Hogy miben áll a természet e védelme, azt szépen fejtegeti a nevezett szövetség hivatalos lapjában, a „Blätter für Naturschutz”-ban *Hans Sämmereyer*. Valami friss, örvendetes, szívreható áramlat huzódik keresztül a birodalman, — mondja a cikkíró — mely mentesen minden türehtetlen szentimentalizmustól, hamisítatlan őserőképp von egyre mélyebb és mélyebb barázdát a nemzetek érzelmében. Ez az áramlat a természet védelmének a kérdése. Egy áramlat, tele ifjudad idealizmussal s tele fáradhatlanul tevékeny férfias akarattal. Egy áramlat, be a kenyérkeresés gondjaitól nyomott, az irigységgel, egoizmussal, harácsolással tele mindennapi profán életbe. A zakatoló mindenrendű gépek, lég-hajók, repülő masinák s hasonló, a természeti erőkkkel, a természet őserendezésével birokra kelő instrumentumok e korszakában, csak most születhetett meg e mozgalom. Megszületett, mert keserűen komoly szüksége mindinkább világossá lett. Nem világfájdalomból szélnek eresztett unalmas szóáradat; nem a veszendőnek menő természeti emlékeknek gyerekes tehetetlen megsiratása nélkül, hogy a segítségre az erők odaállítatnának; nem is megmentése azoknak azért, mert talán hasznosak; nem, hanem egyszerűen azért, mert a beavatkozásnak feltétlen szüksége, a természet még megmenthető szépségeinek, kiválóságainak, ritkaságainak fentartására és megvédésére, egyébként is fennforog: *kell* azokat fentartani magáért a szépséges, gyönyörködtető természetességért, *kell* azokat megvédeni a magas és szélsőséges kultúra csákányütéseitől nem pusztán azért, mert a természet háztartásában talán hasznosak, hanem mert természetesek, mert létezésük indokolt, mind a maguktól való, vagyis a természet kérlelhetlen törvényeiből folyó megsemmisülésükig. *Kell* a fentartás, védelem, hadd gyönyörködhessen a szem a természet e szépségeiben, melyek kikerülték az ember romboló kezét; *kell*, hogy helyre állhasson ismét amennyire lehet az is, amit az ember haszonvágya, szépségiránti érzéketlensége, oktalansága elrabolt azokból; *kell*, hogy mintegy kibéküljön az ember a természettel, hogy békés uton haladhasson ez édes anyával,

a természettel, hogy más szóval: kultúra és természet ne álljon végletekig menő áldatlan harcban egymással. Ebből és nem másból áll a természet védelmére irányuló törekvés és munka.

Mo.

Állatvédelem általában.

Állatok itatása vasuton, szállítás közben. (A m. kir. földmivelésügyi miniszter folyó évi május 28-án kelt 111,633/1909. számú körrendelete valamennyi városi és vármegyei törvényhatóságnak).

Az 1909. évi november hó 11-én 5592/M. E. I. sz. alatt kelt rendelettel életbeléptetett vasuti üzletszabályzat a hozzátartozó B. melléklet (Az élő állatok szállítására vonatkozó részletes határozmányok) 5. §-ában azt a rendelkezést tartalmazza, hogy ha a szállítás 36 óránál tovább tart, az állatokat minden 36 óra elteltével itatni kell.

Ezzel összhangban, az 1888:VII. t.-c. végrehajtása iránt, az akkori földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által 40,000/1888. szám alatt kiadott rendelet 85. §-ának első bekezdését — a m. kir. kereskedelemügyi miniszter ural egyetértőleg — olyképen módosított, hogy olyan vasuti kocsik használata, melyekben az etetés és itatás is eszközölhető, csak 36 óránál tovább tartó marhaszállításoknál kötelező.

Fentiekhez képest az idézett rendelet szakasz második bekezdésének határozmányai ezentul szintén csak a 36 óránál tovább tartó marhaszállításokra vonatkoznak.

Felhívom a törvényhatóságot, hogy ezen rendelettem közhírré tétele iránt szabályszerűen intézkedjék.

Az állatkisérők díjmentes utazása. Folyó év tavaszán a földmivelésügyi miniszter támogatásával rendezett tenyészállatvásár alkalmával több vasuti állomás nem vette figyelembe az állatkisérők díjmentes utazásához való jogát azzal az indokolással, hogy az egy régebbi rendeleten alapszik, mely már az 1910. január 1-vel életbelépett új vasuti állatdíjszabás folytán hatályát veszítette. Ismét más állomások pedig csak a szarvasmarha-szállítványok kísérőinek engedték meg az ingyen utazást, míg a sertés és juhszállítványok kísérőivel a harmadosztályu menetjegy árát megfizették. Egy esetben végre a feladó állomás egy szarvasmarhaszállítványnál, melyhez a tulajdonos két kísérőt adott, csak az egyiket engedte ingyen utazni, míg a másikért a menetdíjat bekövetelte. Ennek folytán azon kéressel fordult az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a földmivelésügyi miniszterhez, hogy eszközölje ki a kereskedelmi miniszternél oly rendelet kibocsátását, mely szerint a vasuton szállított *tenyészállatok* kísérői az állatok rendeltetési állomására és onnan vissza díjmentesen utazhassanak és hogy ezen kedvezmény, a földmivelésügyi minisztertől beszerezhető igazolványok alapján, ne csak a szarvasmarhákra, de a juhokra és sertésekre is kiterjedjen.

A konstantinápolyi kutyák. Általánosan ismeretes Konstantinápoly arról, hogy ott 30—50 ezer kutya az utcákon gazdátlanul kóborol és éledgél. Ennek a spe-

cialitásnak az ujtörök reform-áramlat úgy látszik véget akar vetni. A folyó évi junius hóban az ujtörök város-hatóság a kutyáknak egy nagy részét összefogdostatta és a közel Oxia nevű sziklaszigetre vitette. Ez a sziget a szegény állatokra nézve valóságos Ördög-szigetté vált. Fogyatékosan táplálták őket és ital gyanánt a sós tengervízzel kellett beérniök, mely szomjúságukat nem enyhítette. Erről a hivatalos állatkinzó telepről a közönség csak július 13-án nyert tudomást, midőn a „Münchener Neueste Nachrichten“ című lapban Paul Heyse, a hírneves író szólalt fel egy szép költeményben. A német állatvédő egyesületek szövetsége a baj orvoslása érdekében a szultánhoz fordult. Intézkedés még nem történt, de a német állatvédő egyesületek most abban reménykednek, hogy egy francia képviselő egy nyilvános felszólalásban az európai egészségügyi hivatalokat arra figyelmezteti, hogy Oxia szigete a hullák folyton növekedő nagyszáma miatt, egy a közegészséget komolyan veszélyeztető fertőző teleppé válhatik. —yi—

Orvosság beöntés. A folyékony gyógyszerek beadására léteznek ugyan készülékek, ámde egyfelől áruk magas, másfelől nem zárják ki, hogy a szer az u. n. „cigány utra“, t. i. nem a nyelv

csőbe (bárzsingba), hanem a lélegző csőbe tévedjen s ekként az állatot megkinozza, sőt esetleg súlyosan veszélyeztesse.

Az állat lehető kimelésével és a megfulladás, vagy a szernek tüdőbe jutása következtében idegen anyag okozta tudógyuladás fellépése nélkül sikerül folyékony gyógyszert pl. a ló garatjába vinni, hogy lenyelje avval a készülékkel, melyet az itt levő ábra mutat. Ez a készülék házilag megszerkeszthető s áll, mint látjuk, egy szájfeszítő erős, rövid botból, mely szíjjal a tarkótájon megerősíthető és mely a központján úgy van átfurva, hogy azon át pl. egy erős sörös üveg nyaka át- és ille-tőleg a szájúregbe juttatható.

A szer beadása úgy történik, hogy miután a lovat, esetleg marhát is, egy oly elkorlátolt helyre állítottuk, ahol el nem oldaloghat s el nem hátrálhat, betesszük a szá-jába s alsó állcsontjának fogatlan részére ráfektetjük a

mondott szájfeszítő botot s megerősítjük azt, mint a kép mutatja, a vele összefüggő csattos szíjjal a tarkón. Most megfogja egy erős ember a botnak a szájból oldalt kiérő részét jobbról s balról és annak segélyével megemeli kissé s egyben helyben tartja az állat fejét; a másik ember ekkor kellő magasságba helyezkedve, a szerrel töltött palackot nyitott szájával s nyakával bevezeti a szájfeszítő bot központi lyukán keresztül az állat szájúregébe s a szert lassan becsorgatja. Az állat erre a botot rágni, a befolyó orvosságot rendre-rendre nyelni fogja, anélkül, hogy abból a légszöbe kerülne valami.

M. K.

A karakul, másképp persa prém világszerte s amint látjuk, nálunk is, még mindig nagy kedveltségnek ör-

vend. En nem tudom, de lehet, hogy ha különben gyöngéd érzésű és jószívű hölgyeink tudnák, hogy az igazi szép persianer prém miként nyeretik, talán nem rajongnának oly féktelenül birhatásáért.

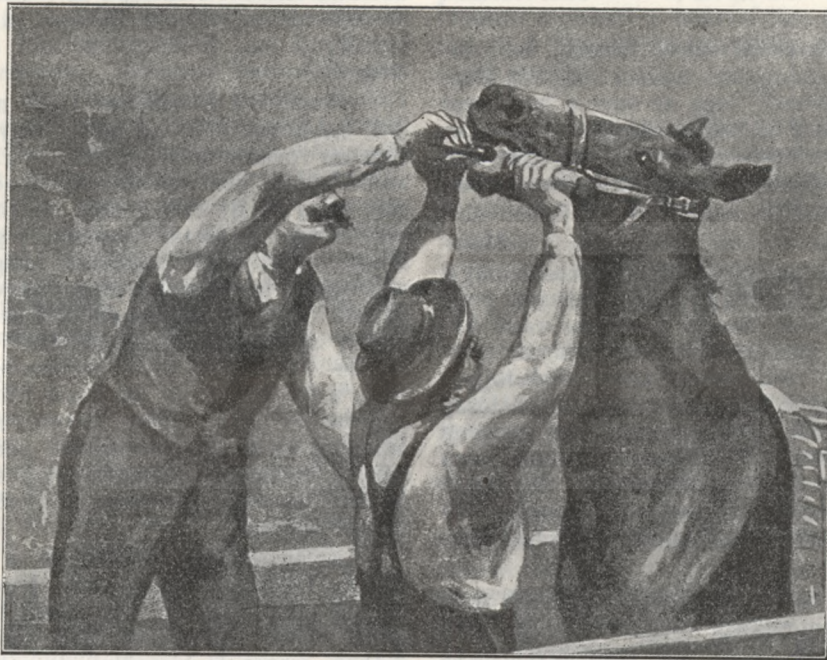
A legszebb, legdrágább, igazi nemes, mélyfe-kete, kellemes fényű és gyönyörű apró csigás göndörségű persianer prém az u. n. kövér farku karakul juh bárányának a gerez-nája s hogy ilyen, onnan van, hogy a vemhes anyát a leállítás közel fekvő időben le-ölik, bárányát

méhéből kivesszik, a kis állatot leszurják, megnyuzzák s gerez-náját kikészítik.

Egy másik eljárás karakul bárányprém nyerésére az, hogy az éppen világra jött élő bárányt egész törz-sén, melyen a legjava szőrme van, bevarják puha zsákba egy szorosán, hogy szőrméje a további növekedésben említett csigásan göndör alkatát megtartsa, de adjon tömegesebb, nagyobb prémet. Az ily bárányt 1—2 hetes korában vágják le s készítik ki bundáját.

Ez utóbbi mód se egészen emberséges, mert az a „zsákbavarrás“ nem lehet kellemes a száz meg száz-ezer bárányra; egyenesen visszataszító azonban ama másik mód, melyre ha hölgyeink — de uraink is — rágondolnak, nem tudom, nem fogja-e el őket valamely borzongás a nyakukon a gallér, a kezükön a karmantyú alatt.

Monostori K.

Orvosság beöntés.

MADÁRVÉDELEM.

Cinkefészek biztosítása veréb és macska ellen. Egy nagy tapasztalatu madárvédő írja, hogy a cinke számára felállított mesterséges fészkelőt 2, legfeljebb 3 méter magasságban indokolt elhelyezni és pedig vékony vas-pálca, pl. kiérdemesült gázcsőre, terebélyes fa lombja alá, de úgy, hogy annak ágairól se közelíthesse meg a macska. Így amellet, hogy e ragadozó nem veszélyeztetheti, még a veréb se alkalmatlankodik ott, mert ez (különösen az u. n. házi veréb,) ennél jóval magasabban szeret tanyát ütni. Mert pedig a mezei veréb lejjebb is fészket üt a cinke tanyán, ahol ily veréb van, ott 2 méteren túl ne menjen a cinkefészkelő földtől távolsága s legyen annak a bejárója valamivel szűkebb, mint a másik esetben.

Mo.

A mesterséges fészkelő helyét célszerű már akkor kiszemelni és megállapítani, amikor még a fa meglévő lombjaiból megítélhető, hogy az odut a következő év tavaszán és nyarán ernet fogja-e eléggé a napsugár. A teljesen árnyékban s illetőleg sötétben levő fészkelőt ugyanis épügy nem kedveli a hasznos, énekes madár, mint a tűző nap sugarainak nagyon is kitett tulvilágos és tulmeleg fészkelőt.

Mo.

Madárvédelem. Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter utasította a posta- és távirahivatalokat, hogy ezentul nemcsak külföldre, hanem a magyar szent korona egész területére címzett eleven hasznos szárnyasvad tojását tartalmazó küldeményt csak akkor fogadjanak el szállításra, ha a földadó ezt a törvényhatóság első tisztviselője (alispán, polgármester) által kiállított szállító igazolvány kíséretében adja postára. Igazolvány nélkül földadásra hozott ilyen küldeményeket vissza kell utasítani és erről az elsőfoku rendőri hatóságot a földadó nevének és a küldemény adatainak jelzésével értesíteni kell.

„Madarak és Fák napja“ jelentések. A lapunk mult számában közölt jelentésekhez csatlakoztak az azóta lefolyt idő alatt a következő kir. tanfelügyelőségek jelentései:

Bodnár György	Szatmár	vm.	nincsen jelentés.
olvashatlan név	Somogy	„	6 „
	Pest	„	51 „
Szentkeresztly	Tivadar	Ung	68 „

Fogadják a gyűjtők és beküldők e helyen is hálás köszönetünket.

Az O. Á. V. E.

Állatok világa.

Fürj eső. Ez képletesen van ugyan mondva, mint az ismeretes „béka eső“ is, de eléggé találó, mert az esővel kapcsolatos.

Az év augusztus havában a genfi tó környékén észlelték azt, hogy a várostól mintegy 4—5 kilométer távolságban, zivataros, záporos idő után, tömegekben fekszenek a nedves talajon a holt fürjek. A nyitjára

ennek hamar rájöttek. Genf felett t. i. nagyobb mértékű madárvonulás megy végbe s az esetben, ha a 800 méter magas hegyek közti vonulási utat köd vagy felleg elzárja a madarak elől, azok a mélybe bocsátkoznak s úgy igyekeznek tovább haladni. Ha ilyenkor erősebb zápor lepi meg őket, ami ott ugyszólván minden évben megesik, elsodorja s vagy a tóba, vagy a földre zudítja, mely utóbbi helyen aztán holtan elterülve, igen szálnalmas látványt nyujtanak. Mo.

Szívverések száma percnként. Nem ismeretlen, de érdekes, hogy minél kisebb valamely emlős állat, annál többször lüktet a szive percnként s egészen kicsinél oly gyors az érverés, hogy csak annak feljegyzésére konstruált eszközzel lehet megállapítani.

Percnként lüktet pl. az elefánt szive 30-szor, a lóé 40-szer, az emberé 70-szer, a kutyáé 90-szer, a házi nyulé már majdnem 200-szor, az apró egéré pedig átlag 700-szor! Mo.

Madarak a kéményben. Csak nemrég, e lap f. évi 3-ik számában volt szó arról, hogy madarak — különösen rovarok után szállva — a kéménybe jutnak s abból kijutni nem tudván, ott elpusztulnak. Közlő úgy véli, hogy az ily esetek nem lehetnek ritkák. Tényleg megint egy ily esetről olvasunk. Egy német lapban egy hölgy közli, hogy hosszabb ideig nem fűtött, egyik szobájának kéményében madárvégződéshez hasonló zajt hallott. Ez a zaj megisméltődött aztán magában a kályhában is, végre pedig kopogtatás formájában a kályha ajtaján. Feltárva az ajtót, abban egy seregély lett látható, amely egy ideig révedezve tekintgetett körül, majd leugrott a földre s aztán bátran neki ment a nyitott ablaknak és elrepült a szabad világba. Ez a madár tehát a kéményen keresztül jutott a szobai kályhába s annak füstvezető zikkakos labirintusán át egészen a kályha ajtójáig.

Kíváncsiságból felbontatta a mondott hölgy a kályha mögött a falban levő koromgyűjtő barlangot, hát ott meg a koromban 5 csontig lesoványodott veréb-hullát talált. Bizonyára ezek sem tudván a kémény ürében vissza és kirepülni, de a kályhába kommunikáló csöbe se tudván jutni, étlen-szomjan leromolva, ott a kéményben magában lelték végüket.

A hölgy különben, ilyen esetek megisméltődésének utját vágandó, háza valamennyi kéménye füst elvezető nyílását sodrony rostély-kupakkal látta el. On.

A chinchilla kiveszöben van. Sok más értékes vadállat között a *chinchilla* nevű, drága és igen kedvelt szőrmét adó állat is kiveszöben van.

Mint egy francia lap írja, ez az apró emlős már csak a Kordillerák északi részeiben található. Őt év előtt még 18 ezer tucatot (12-szer 18 ezeret) volt képes a chilei chinchilla szőrme-kereskedelem a női divatvilág céljaira szétterjeszteni, egy évre rá már csak 9776 tucatot, rá egy évre csak 4 ezer s 1908-ban csak 3000 tucatot. Az állat e fogyáshoz képest a szőrmeárak megötszöröződtek, úgy hogy míg 1905-ben egy tucatot 110 piasterért lehetett kapni, annak ára 1908-ban már 520—525 piaster volt.

Ha ez tovább is így megy, nemsokára megkon-

dul a halálharang a chinchilla felett s emelkedni fog értékben az ezüst szörméjü házinyul értéke, melynek gereznája mint chinchilla helyettesítő, máris erősen hódít.

Az érdekelték természetesen közbe léptek a chilei kormánytól e nagybecsű állat végkipusztulásának megakadályozása érdekében s nem lehetetlen, hogy évekre terjedő vadászati tilalommal sikerül is célt érni. Csak aztán a majdnem kérlelhetlennek mondható divathóbort lehetetlenné ne tegye megint és ezután is ez állatfélség fenmaradását.

Mo.

A drótnélküli táviró hatása a postagalambokra. *Traser*, egy angol város polgármestere, azt az észleletét közli, hogy amióta a drótnélküli táviró létezik, azóta postagalambjainak nagy száma téveszti el útját. Szerinte ennek bizonyára az az oka, hogy az eldőlő villamos hullámok megzavarják a galambok tájékozódó képességét.

Mo.

A galamb és repülése. Általános az a felfogás, hogy a galamb (és más hasonló jó repülő madár) repülő képességére, ennek erejére, gyorsaságára s illetőleg testének a levegőben való lebegetésére elhatározó befolyást gyakorol az, hogy akaratosan megtölthető légzacskói és velő nélküli, léggel megtölthető csontjai vannak. Tény, hogy ily igen apró, egyfelől a tüdővel, másfelől a csontokkal közlekedő légchólyagcsái vannak a galambnak s némelyek ezeket a halak uszóchólyagához hasonló rendeltetésűnek tartják, mely hólyag ez állatok lélegző készülékeivel (a kopolyukkal) szintén kommunikációban áll. *Bechhold* dr. szerint azonban a hasonlat sántikál, mert a hal egy oly közegben, a vízben mozog, amely sulyra nézve többszázszorosan nehezebb, mint a sokszor nagyterjedelmű uszóchólyagban foglalt levegő, melynek lélekzés útján való kevesbitésével vagy fokozásával képes a hal alulról fel, felülről le emelkedni s illetőleg süllyedni tetszés- és szükség szerint, holott a galamb — eltekintve is attól, hogy imént említett légzacskói aprók, — a jelentékenyen könnyebb levegőben mozogván, testének emelése és süllyesztése egészen más, vagy legalább is nem ugyanoly törvényen kell, hogy alapuljon.

Nem állja meg hát helyét egészen az a közfelfogás, hogy a galamb megtöltvén tüdejéből légzacskóit és csontjait levegővel, teste könnyebbé lesz s ez teszi lehetővé könnyebben történő repülését, emelkedhetését, süllyedhetését. Ámde azt sem mondhatjuk, hogy a levegőfelvétellel teste feltétlenül sulyosabbá lesz. A lényeg a dologban ott van, hogy a madarak testi hőfoka 40, sőt több Celsius, ez tehát felmelegíti s eként kiterjeszti, higitja a felvett levegőt, következképp ez amott a szervezetben jóval kisebb sulyu, mint a környező levegő, melyben a madár mozog. Így válik tehát lehetségessé a lebegés, az emelkedhetés s a süllyedés. Igazság szerint *fajsúlyában* változik tehát e felfogás szerint a galamb teste a levegővel való telítés és az attól való mentesítés közben és nem valóságos sulyában.

Ámde ha megfontoljuk, hogy a csontok levegővel telítve is megtartják terjedelmüket, vagyis nem lesz ezáltal a levegőben lebegő test sem kisebb, sem nagyobb dimenziójú, de a felvett levegő mennyiségével tényleg

sulyosabb lesz: be kell látnunk, hogy ezen körülmények (t. i. az üres csontok és a légchólyagok) a repülésre magára tulajdonképen hátrányosak, vagy legalább is értéktelenek.

De hát miért szerelte fel mégis így és nem másképen a természet ezen teremtményeit?

Erre nézve egy másik tudós (*Oelze*) következőleg vélekedik: „Aki valaha gyorsan száguldó automobilon ült, észrevehette, hogy légvételei megnehezdedtek a száguldás közben. Ugyanez éri a levegőben szárnyaló galambot is. (Bizonyára a repülőgépen ülőt is. *Mo.*) A légchólyagok és üres csontok nagyobb mennyiségű levegő felvételére s visszatartására képesítik a galambot és lehetővé teszik, hogy vérét (pillanatokra szünetelő légvétel nélkül is) élenyessítse (oxidálja), azon pillanatokban is t. i., melyekben az orrlyukakon keresztül való légvételt a kedvezőtlen, akadályozó légáramlatok ott a szélökéses levegőben nehezítik, vagy lehetlenné teszik“.

*

Ezt a célt szolgálják az üres csontok és légchólyagok vagy amaz, avagy mindkettőt, az tehát bizonytalan; az én felfogásom az, hogy mindkettőt.

Monostori Károly.

HIREK.

Személyi hírek. Chernelházi Chernel István urat, az Országos Állatvédő Egyesület alelnökét igen sulyos csapás érte. Édesanyja, chernelházi Chernel Kálmánné, született tolnai gróf Festetics Mária, Kőszegen október 7-én jobblétre szenderült. Őszinte meleg részvétellel osztozunk alelnökünk gyászában.

Megítisztelés. Az „Öst. Bund der Vogelfreunde“ Grázban, Kajaba Lajos urat, állami felső kereskedelmi iskolai igazgatót, a soproni állatvédő egyesület lelkes és nemeslelkű elnökét, az idei közgyűlése alkalmával tiszteletbeli tagjául választotta.

Kitüntetés. *Monostori Károly* nyugd. főiskolai tanárnak, egyesületünk főtítkárnak, az állatorvosi szakoktatás és irodalom terén szerzett érdemeiért a király a kir. tanácsosi címet adományozta.

Grimm Gusztáv urat, egyesületünk alelnökét a párisi Société Protectrice des Animaux tiszteletbeli tagjául választotta.

Az Országos Ifjúsági Madárvédő Ligába szeptember hóban beléptek: Ember Gergely tanító (Stájerlak) által 140, Drégely Aladár (Miskolc) által 50, Mészáros Mihály kántortanító (Nyőgér) által 100, Pungér Jenő kitanító (Sotony) által 150, összesen 440.

A Chantecler szerzője és az állatvédelem. A párisi állatvédő egyesület *Rostand-t*, az untig ösmeretes Chantecler című szindarab szerzőjét tiszteletbeli tagjává választotta, mert mint mondva van: a jeles szerző e darabjával az állatvilág nimbuszát emelte s az állatok megbecsülését, kimélését fokozta.

Hát eddig, bár sok szó fér e kijelentéshez, rendben volna a dolog, jön azonban az a furcsa csattanó,

hogyan nevezett egyesület csakhamar a diploma kiszolgáltatása után sajnosan azt konstatálta és ami több: publikálta is, hogy amióta e híres szindarab, hogy úgy mondjuk: világhódító útját járja, azóta a szárnyas állatok pusztítása eddig sohase tapasztalt mérvet öltött, úgy, hogy a folyó évben eleddig — amennyire a tudomásra jutott adatokból megítélni lehet — nem kevesebb mint 300 millió madár esett mindenféle emberi célra áldozatul.

Csinos kis summa s az volna a további csattanó, hogy az egyesület kérje vissza *Rostand*-tól a diplomát (mint a társával összezőrrendő gyerek a babaruhát) vagy *Rostand* szolgáltatassa vissza az egyesületnek a meg nem érdemelt kitüntetést. *Mo.*

A soproni állatvédő egyesületbe belépett mint új alapító-tag, hatvan korona összegű alapító-tagsági díjjal ő méltósága báró Solymosy Ödön ur, országgyűlési képviselő. Az egyesület kifejezi ez uton is hálás köszönetét ő méltóságának.

KÜLÖNFÉLÉK.

Felszólalások lókinzások tárgyában minduntalan érkezik egyesületünkhöz. Tudatjuk itt is a felszólalókkal, hogy mindannyiszor eljárunk ugyan az ügyben, de egyszerűbb ily esetekben mindjárt a közeli rendőrszemet felkeresni s azt hívni fel a közbelépésre, mint utólag panaszkodni nálunk. Mi különben is csak névvel ellátott és tanukat megnevező felszólalóknak állhatunk a sikerre való kilátással szolgálatukra s akkor is csak a vonatkozó törvények és helyhatósági idevonatkozó szabályrendeletén belül.

Országos Állatvédő Egyesület.

A kutya-adó Berlinben mostanában 20 márkáról 30 márkára (35-34 K) emeltetett. Aki két vagy több kutyát tart, a második és további kutyákért fejenként 40 márkát (47.12 K) évi adót fizet. —yi—

Az állatszeldítésben különös eljárást alkalmaznak itt-ott francia pásztorok. A bikát szeliddé, kezessé nevelendő, szokásban van avval már fiatal, növendék

korában birokra kelni. Erre természetesen csak igen erőteljes pásztor vállalkozik. Ha sikerül neki a bikaborjut nehányszor és következetesen földre tepernie, erős respektust kelt személyével szemben az állatban, ami később is megmarad abban. Az „erősebbnek“ felismerése kezessé, engedelmessé, szófogadóvá teszi az állatot s ez mindenestre nagy előny a későbbi kezelhetésre.

Némely francia juhász, az öklelni szerető, ebben a rossz szokásban leledző kost még eredetibb, de már embertelenebb módon iskolázza. A legelőn kiálló köre vagy fatönkre reá teríti t. i. bundáját s amellett meghuzódik úgy, hogy csak a feje látszik ki. A közeledő kost elkezdí aztán tüzelni, furcsa hangok adásával, arcintorításokkal. A vége a böszítésnek az, hogy a kos öklelésre készen nekiront a juhásznak, az a fejét a kellő pillanatban a védő kő vagy fatönk mellé biztonságba helyezi, a kos pedig nekizudul teljes erővel a fejével a tönknek vagy kőnek. Néhányszori ismétlés esetén ugylátszik „észre tér“ a kos, mert csak ritka eset, hogy egynémelyik ilyen „iskolázás“ dacára se hagy fel öklelő szenvedélyével. *Mo.*

Vivisekcióellenes tilalom. Nem titok, hogy némely szertelen vivisektor az emberen is végrehajt efféle műveletet. (L. „Élők boncolása“ 1902. Grimm kiadása.)

Az osztrák igazságügyi miniszter erre való tekintettel az új büntetőtörvénybe egy tételt igtatott, mely következőleg szól: „Aki tudományos kísérlet céljából embert valamely oly szerrel kezel, vagy oly eljárásban részesít, amelyről feltehető, hogy sérülés veszélyével, vagy az egészségre káros hatással jár, 4 hétre terjedhető elzárással vagy 300 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtatik.“ Hát több ugyan ez a semminél, de nem sokkal, mert először is *terjedhet* a büntetés és így lehet az akár 1 korona és 1 nap is. Ez pedig tul enyhe s aligha vezet kívánatos sikerre és pedig annál kevésbbé, mivel szakértők majdan igen könnyen ki fogják mondani, hogy ama bizonyos *veszély* nem volt „feltehető“. (t.)

Szerkeszti MONOSTORI KÁROLY tanár, egyesületi főtítkár, felelős szerkesztő.

Kiadja az ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.

Az Országos Állatvédő Egyesület

helyiségében

(Budapest IX., Ernő-utca 11—13) kaphatók:

Az okszerű madárvédelem eszközei. Irta: Chernel István, a Köszei Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér. ☒

Az ember és a kutya. Védekezés a veszettség ellen. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér. ☒

Magyarország madárvédelmének története, fejlődése és jelenlegi állapota. Irta: dr. Kukuljević József, m. k. állatorvos. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Ára 1 korona. ☒

Az Országos Állatvédő Egyesület huszonöt évi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. Ára 1 korona. ☒

Die fünfundzwanzigjährige Tätigkeit des Landes-Tierschutzvereines und die Tierschutzbewegung in Ungarn. Von Isidor von Máday. Ára 1 korona. ☒

Vogelschutz-Bestrebungen in Ungarn. Organisation der gesellschaftlichen Mitarbeit. Von Isidor von Máday. Ára 2 korona. (Most jelent meg.) ☒

ÁLLATVÉDELEM

Az Országos Állatvédő Egyesület tagjai és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozott egyesületek tagjai külön előfizetés nélkül, ... tagdíjuk fejében kapják .....

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET” ÉS A „MAGYARORSZÁGI
≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGE”-NEK KÖZLÖNYE ≡
BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCA 11—13. SZ. TELEFON 85—12

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel ..... kérjük is .....
Megjelenik egyszer havonként
Előfizetési ára 1 évre 2 korona

TARTALOM: Lókinzási mizériánk. — Téli vasalás. — *Egyesületi és szövetségi hírek:* Az esztergomi á. v. e. rendes évi közgyűlése. — A szombathelyi állatvédő egyesület megalakulása. — A szentgotthárdi állatvédő egyesület választmányi ülése. — *Szemle:* Bélyei megfigyelések. — Lóotthon Angliában. — Nemzetközi állatvédő kongresszus Koppenhágában. — *Állatok világa:* Házinyulat szoptató macska. — Az állatok viselkedése a levegőt járó készülékekkel szemben. — *Madárvédelem:* Madárvédelmi kihágás. — Érendrédén madarak és fák napja. — „Madarak és Fák napja” jelentések. — *Hírek:* Megemlékezés kiválóbb halottainkról. — Személyi hír. — A Nemzetközi állatvédő kongresszus Washingtonban. — „Gyermek-naptár”. — Kocsisiskola Berlinben. — Az Országos Ifjusági Madárvédő Ligába beléptek. — *Külföldiek:* Kutyaát biztosító szervezet. — Kutyaápolónők.

Lókinzási mizériánk.

Mint az építkezések szaporodásának minden évében, úgy az idén is tanui voltunk és vagyunk még ma is a fővárosban és környékén folyó kegyetlen lószanyargatásoknak, melyek minden humánusan gondolkozó és érző szemlélőt, mint e lap mult havi számában is láttuk, mélyen megborítványkoztatnak és annak a kérdésnek a felvetésére sarkalnak, hogy miért nem tudunk mi magyarok felemelkedni e kérdésben a művelt külföld nivójára.

Ime minálunk uton-utfélen, előírásnak megfelelő, jól táplált, jól gondozott, erőteljes lovak helyett igen jelentékeny számú oly ló kinlódik terüfogatok előtt, amelyet külföldön a fuvaros nem merne az utcára vinni, amelyet az állami rendőri közeg, mint a kívánalomnak meg nem felelőt feltartóztatna és kifogna, kivált ha még oly területet látna utána akasztva, amellyel annak az állatnak megbirkóznia lehetetlen, vagy csak ostorcsapások, bottal ütések s egyéb torturák aplikálása után lehetséges azzal az eredménnyel, hogy az a nyomorult rabszolga állat végkép kimerülve végre összeroskad, gyakran nagy gaudiumára az összeverődő csöcseléknek s végkép megrokkanva, munkaképtelenné válva még csak a vágóhídon se értékesül, hanem elnyeli a gypmester még pénzbe is kerülő szállító kocsija, vagy az Országos Állatvédő Egyesület grátisz mentő szekere.

Az a számos földkiemelés, a sok helyen kedvzötlen emelkedő, sőt gyakran leküzdhetetlen meredek utviszony, a sikos ut semmi itt nálunk a teherszékér kocsisára, és sajnos, az ily fogat tulajdonosára is, dacára annak, hogy illetékes helyhatósági rendeletek

kötelességeket irnak elő a teheráru és más fuvarozásra, az építőkre, szállítókra stb.-re nézve. Minálunk — tisztelet a kivételeknek — erre fittyet hánynak az érdekeltek s ritkán használnak valamit, ha a már megtörtént kihágásért az állatvédő egyesület tagjai, közgei vagy a rendőri alkalmazottak megtorlás végett feljelentik, mert ennek a vége nagy átlagban egy oly enyhe pénzbeli bírság, amely kivált a fogattulajdonost mosolyra kelti s a további hasonló kihágástól vissza nem tartja.

Be kell vallanunk ugyan, hogy a lóhuskimérés behozatala óta a fővárosi terüvönő lóállomány valamivel jobb, mint azelőtt volt, ámde az alaphiba, a fogatok tulterhelése éppen emiatt fokozódottnak látszik s a lószanyargatás faktuma nem enyhült, ma is rendkívül siralmas.

Hogy mennyire tulszárnyaltak minket lovainkról híres magyarokat más országok, államok a lóvédelemben, különösen a fennálló törvények, rendeletek idevágó tételeinek végrehajtási ellenőrzésében, az Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Franciaország, de sőt még az északeurópai államoktól is eltekintve, hol midenütt jobb állapotok vannak, mutatja Ausztria s annak kivált szekvárosa Wien is, hol ezek az állapotok nemkülönben tetemesen jobbak, mint nálunk. Wienben csak kivétel a rozzant, rokkant, kis vagy semmi erejű, lezsarolt igásfogat s ott a közönség nem csinál gaudiumot pl. a tulterhelten elakadt fogat láttán, az ostorcsapásoktól vérző, nyomorult, tehetetlenül erőlködő, kinlódó állat szemlélése közben, hanem siet rendőrségélyt igénybe venni, hogy a kinzást megakadályozza s a kihágót megbüntetés végett az illetékes forum elé állítsa, mely forum aztán *érzékenyen* sújtja a tettest s kedvét szegi újabb ily kihágás elkövetéséhez.